

śrīḥ  
śrīmatē rāmānujāya namaḥ  
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ  
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra  
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē yuddhakāṇḍē

॥ aṣṭacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

*śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan*

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

śrīḥ  
śrīmatē rāmānujāya namaḥ  
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ  
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra  
parabrahmaṇē namaḥ

## ॥ aṣṭacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

sītāyā vilāpastrijaṭayā tasyā bōdhanam  
śrīrāmalakṣmaṇayōrjīvitāvasthām pratyāyya tatō laṅkāyām  
nivartanam ca

bhartāram nihaṭam drṣṭvā  
lakṣmaṇam ca mahābalaṃ |  
vilālāpa bhṛśam sītā  
karuṇam śōkakarśitā || 6.48.1 ||

ūcurlākṣaṇikā yē mām  
putriṇyavidhavēti ca |  
tē'dya sarvē hatē rāmē  
jñāninō'nṛtavādinaḥ || 6.48.2 ||

yajvanō mahiṣīm yē mā -  
mūcuḥ patnīm ca satriṇaḥ |  
tē'dya sarvē hatē rāmē  
jñāninō'nṛtavādinaḥ || 6.48.3 ||

vīrapārthivapatnīnām  
yē vidurbhartṛpūjitām |

tē'dya sarvē hatē rāmē  
jñāninō'nṛtavādinaḥ || 6.48.4 ||

ūcuḥ saṃśravaṇē yē māṃ  
dvijāḥ kārtāntikāḥ śubhām |  
tē'dya sarvē hatē rāmē  
jñāninō'nṛtavādinaḥ || 6.48.5 ||

imāni khalu padmāni  
pādayōrvai kulastrīyaḥ |  
ādhirājyē'bhiṣicyantē  
narēndraiḥ patibhiḥ saha || 6.48.6 ||

vaidhavyaṃ yānti yairnāryō -  
'lakṣaṇairbhāgyadurlabhāḥ |  
nātmanastāni paśyāmi  
paśyantī hatalakṣaṇā || 6.48.7 ||

satyanāmāni padmāni  
strīṇāmuktāni lakṣaṇaiḥ |  
tānyadya nihatē rāmē  
vitathāni bhavanti mē || 6.48.8 ||

kēśāḥ sūkṣmāḥ samā nīlā  
bhruvau cāsaṃhatē mama |  
vṛttē cārōmakē jaṅghē  
dantāścāviralā mama || 6.48.9 ||

śaṅkha nētrē karau pādaḥ  
gulphāvūrū samau citau |

anuvṛttanakhāḥ snigdhāḥ  
samāścāṅgulayō mama || 6.48.10 ||

stanau cāviralau pīnau  
māmakau magnacūcukau |  
magnā cōtsēdhanī nābhiḥ  
pārśvōraskaṃ ca mē citam || 6.48.11 ||

mama varṇō maṇinibhō  
mṛdūnyaṅgaruhāṇi ca |  
pratiṣṭhitāṃ dvādaśabhi -  
rmāmūcuḥ śubhalakṣaṇām || 6.48.12 ||

samagrayavamacchidraṃ  
pāṇipādaṃ ca varṇavat |  
mandasmitētyēva ca mām  
kanyālākṣaṇikā viduḥ || 6.48.13 ||

ādhirājyē'bhiṣēkō mē  
brāhmaṇaiḥ patinā saha |  
kṛtāntakuśalairuktaṃ  
tat sarvaṃ vitathīkṛtam || 6.48.14 ||

śōdhayitvā janasthānaṃ  
pravṛttimupalabhya ca |  
tīrtvā sāgaramakṣōbhyaṃ  
bhrātarau gōṣpadē hatau || 6.48.15 ||

nanu vāruṇamāgnēya -  
maindraṃ vāyavyamēva ca |

astram brahmaśiraścaiva  
rāghavau pratyapadyata || 6.48.16 ||

adṛśyamānēna raṇē  
māyayā vāsavōpamau |  
mama nāthāvanāthāyā  
nihatau rāmalakṣmaṇau || 6.48.17 ||

nahi dṛṣṭipatham prāpya  
rāghavasya raṇē ripuḥ |  
jīvan pratinivartēta  
yadyapi syānmanōjavaḥ || 6.48.18 ||

na kālasyātibhārō'sti  
kṛtāntaśca sudurjayah |  
yatra rāmaḥ saha bhrātrā  
śētē yudhi nipātitaḥ || 6.48.19 ||

na śōcāmi tathā rāmaṁ  
lakṣmaṇaṁ ca mahāratham |  
nātmānaṁ jananīm cāpi  
yathā śvaśrūṁ tapasvinīm || 6.48.20 ||

sā tu cintayatē nityaṁ  
samāptavratamāgatam |  
kadā drakṣyāmi sītāṁ ca  
lakṣmaṇaṁ ca sarāghavam || 6.48.21 ||

paridēvayamānām tām  
rākṣasī trijaṭābravīt |

mā viśādaṃ kṛthā dēvi  
bhartāyaṃ tava jīvati || 6.48.22 ||

kāraṇāni ca vakṣyāmi  
mahānti sadṛśāni ca |  
yathēmau jīvatō dēvi  
bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 6.48.23 ||

nahi kōpaparītāni  
harṣaparyutsukāni ca |  
bhavanti yudhi yōdhānām  
mukhāni nihatē patau || 6.48.24 ||

idaṃ vimānaṃ vaidēhi  
puṣpakaṃ nāma nāmataḥ |  
divyaṃ tvāṃ dhārayēnnēdaṃ  
yadyētau gatajīvitau || 6.48.25 ||

hatavīrapradhānā hi  
gatōtsāhā nirudyamā |  
sēnā bhramati saṅkhyēṣu  
hatakarṇēva naurjalē || 6.48.26 ||

iyaṃ punarasambhrāntā  
nirudvignā tapasvini |  
sēnā rakṣati kākutsthau  
mayā prītyā nivēditau || 6.48.27 ||

sā tvāṃ bhava suvisrabdhā  
anumānaiḥ sukhōdayaiḥ |

ahatau paśya kākutsthau  
snēhādētaḥ bravīmi tē || 6.48.28 ||

anṛtaṃ nōktapūrvam mē  
na ca vakṣyāmi maithili |  
cāritrasukhaśīlatvāt  
praviṣṭāsi manō mama || 6.48.29 ||

nēmau śakyau raṇē jētum  
sēndrairapi surāsuraiḥ |  
tādṛśam darśanam dṛṣṭvā  
mayā cōdīritam tava || 6.48.30 ||

idaṃ tu sumahaccitraṃ  
śaraiḥ paśyasva maithili |  
visaṃjñau patitāvētau  
naiva lakṣmīrvimuñcati || 6.48.31 ||

prāyēṇa gatasattvānām  
puruṣāṇām gatāyuṣām |  
dṛśyamānēṣu vaktrēṣu  
paraṃ bhavati vaikṛtam || 6.48.32 ||

tyaja śōkaṃ ca duḥkhaṃ ca  
mōhaṃ ca janakātmajā |  
rāmalakṣmaṇayōrarthē  
nāhya śakyamajīvitum || 6.48.33 ||

śrutvā tu vacanam tasyāḥ  
sītā surasutōpamā |

kṛtāñjaliruvācēmā -

mēvamastviti maithilī || 6.48.34 ||

vimānaṃ puṣpakaṃ tattu

sannivartya manōjavam |

dīnā trijaṭayā sītā

laṅkāmeva pravēśitā || 6.48.35 ||

tatastrijaṭayā sārdhaṃ

puṣpakādavaruhya sā |

aśōkavanikāmēva

rākṣasībhiḥ pravēśitā || 6.48.36 ||

praviśya sītā bahuvṛkṣakhaṇḍāṃ

tāṃ rākṣasēndrasya vihārabhūmim |

samprēkṣya sañcintya ca rājaputrau

paraṃ viśādaṃ samupājagāma || 6.48.37 ||

|| ityārṣe śrīmadrāmāyaṇe vālmikīye ādikāvyē  
yuddhakāṇḍe aṣṭacatvāriṃśaḥ sargaḥ ||